

Manifesta 16 Ruhr otwiera się dla zwiedzających: polska sztuka w opuszczonych kościołach Zagłębia Ruhry

INFORMACJA PRASOWA INSTYTUTU ADAMA MICKIEWICZA

21 czerwca 16. edycja Manifesta otwiera się dla publiczności. W programie jednej z najważniejszych wystaw sztuki współczesnej w Europie znalazło się aż dziewięcioro artystów i artystek z Polski – to najmocniejsza polska reprezentacja na Manifeście od lat. Twórców i twórczynie do udziału zaprosił międzynarodowy zespół kuratorski, współtworzony w tym roku m.in. przez Andę Rottenberg i Krzysztofa Kościuczuka. Tegoroczna edycja biennale potrwa do 4 października 2026 roku i odbywa się w 12 opuszczonych kościołach Zagłębia Ruhry. Pod hasłem „To nie jest kościół” („This is not a church”) organizatorzy stawiają pytanie, jak w świecie naznaczonym kryzysami, dezinformacją i podziałami opuszczone miejsca kultu mogą ponownie stać się przestrzenią spotkania oraz codziennego życia społecznego.

Ikony polskiej sztuki współczesnej i nowe pokolenie twórców i twórczyń

W gronie zaproszonych znaleźli się: **Mirostaw Bałka, Zuza Golińska, Nicolas Groszperre, Jarosław Kozłowski, Katarzyna Kozyra, Małgorzata Mirga-Tas, Anka Sasnal, Wilhelm Sasnal i Mikołaj Sobczak**. To artyści i artystki reprezentujący różne pokolenia, języki artystyczne i sposoby myślenia o sztuce – od uznanych nazwisk o międzynarodowej pozycji po twórców i twórczynie młodszego pokolenia. Część z nich prezentuje już istniejące prace, a część pokazuje nowe realizacje stworzone specjalnie z myślą o przestrzeniach wybranych kościołów.

Manifesta to jedno z najważniejszych międzynarodowych wydarzeń poświęconych sztuce współczesnej, które co dwa lata odbywa się w innym miejscu Europy. Działa inaczej niż większość tego typu inicjatyw – nie ogranicza się do prezentowania prac, ale za każdym razem wychodzi od konkretnego miejsca, jego historii, napięć społecznych i wyzwań przyszłości. Jego celem nie jest tylko tworzenie wystaw, ale także inicjowanie realnej zmiany społecznej poprzez działania osadzone w lokalnym kontekście i rozwijane we współpracy z mieszkańcami.

Za program artystyczny Manifesta 16 Ruhr odpowiada w tym roku międzynarodowy, międzypokoleniowy zespół kuratorski, w którego skład wchodzi m.in. Anda Rottenberg i Krzysztof Kościuczuk.

– Dla mnie ta edycja Manifesta jest w pewnym sensie zamknięciem koła, rozpoczętego w maju 1991 roku wystawą Europa nieznana, którą zrobiłam w Krakowie i która jako pierwsza w powojennej historii zderzyła ze sobą na równych prawach młodych twórców ze wszystkich krajów europejskich, a po paru latach dyskusji stała się modelem dla Manifesta, powstałej najpierw w formie fundacji założonej w Amsterdamie, a potem w formie wystawy, zrealizowanej w Rotterdamie w roku 1996. Teraz, po 30 latach, zostałam poproszona o realizację 16-ej edycji razem z dwoma kolegami, z którymi tę fundację zakładaliśmy. Są nimi Rene Block oraz Henry Meyrick Hughes. To miłe spotkanie, ale też także spojrzeć wstecz na minione lata. Dlatego razem z Krzysztofem Kościuczukiem zdecydowaliśmy się na konfrontację młodych z dzisiejszymi klasykami, których ominęły kuratorskie wybory poprzednich edycji Manifesta – mówi Anda Rottenberg z zespołu kuratorskiego Manifesta 16 Ruhr.

– Tak silna obecność polskich artystek, artystów i kuratorów na Manifeście pokazuje, że polska sztuka jest dziś ważną częścią międzynarodowej rozmowy o tym, co dzieje się z Europą – z jej pamięcią, społeczeństwem i przestrzenią publiczną. Cieszę się, że polskie głosy wybrzmiewają właśnie w ramach Manifesty – wydarzenia, które od lat pokazuje, że sztuka może być realnym narzędziem zmiany społecznej – mówi **Olga Wysocka, dyrektorka Instytutu Adama Mickiewicza, który wspiera udział polskich twórców i twórczyń na Biennale.**

Wystawy w opustoszałych kościołach

Tegoroczna edycja Manifesta odbywa się w Bochum, Essen, Duisburgu i Gelsenkirchen – czterech miastach niemieckiego Zagłębia Ruhry. Wystawy wypełniają przestrzenie dwunastu dawnych i opuszczonych budynków kościelnych, które stają się miejscem działań artystycznych oraz projektów realizowanych z udziałem lokalnych społeczności.

To nieprzypadkowy wybór. Kościoły budowane po II wojnie światowej były przez dekady ważnym elementem życia społecznego i symbolem odbudowy wspólnoty. Dziś, wraz ze zmianami społecznymi i malejącą rolą Kościoła w codziennym życiu, wiele z nich stoi pustych.

Pod przewrotnym hasłem „To nie jest kościół” („This is not a church”) organizatorzy i artyści ujawniają potencjał, jaki kryje się w tych przestrzeniach, oraz stawiają pytanie o to, co można czerpać z przeszłości, by wyobrazić sobie lepszą przyszłość. Manifesta 16 Ruhr proponuje, by spojrzeć na dawne świątynie nie tylko jako na budynki o historycznym znaczeniu, ale jako na miejsca, którym można nadać nową rolę społeczną. W tym sensie biennale stawia pytanie o to, jak odbudowywać więzi i tworzyć dostępne miejsca spotkania w świecie po kryzysach, podziałach i osłabieniu relacji społecznych.

Sztuka, migracja, pamięć

Program tegorocznej edycji powstał w oparciu o badania terenowe, lokalne konsultacje i współpracę interdyscyplinarnego zespołu kuratorskiego oraz tzw. Creative Mediators – osób pracujących na styku sztuki, architektury, historii migracji i działań społecznych.

W centrum zainteresowania Manifesta 16 Ruhr znajdują się tematy takie jak migracja, dezinformacja, polaryzacja, pamięć zbiorowa oraz jakość życia w mieście. Istotnym punktem odniesienia jest również historia samego Zagłębia Ruhry – regionu ukształtowanego nie tylko przez przemysł, ale także przez wieloletnie procesy migracyjne i społeczną różnorodność.

Jak podkreślają organizatorzy, opowieść o Zagłębiu Ruhry przez lata skupiała się głównie na przemyśle i solidarności robotniczej, znacznie rzadziej oddając głos osobom z doświadczeniem migracji. Tegoroczna edycja biennale poszerza tę perspektywę.

Ponad 100 uczestników z 33 krajów

W programie Manifesta 16 Ruhr znalazło się ponad 100 uczestników i uczestniczek z 33 krajów. Biennale prezentuje ponad 50 nowych prac przygotowanych specjalnie na tę edycję. Najsilniej reprezentowane są Niemcy (25% listy uczestników), Turcja (21%) i Polska (9%), co – jak podkreślają organizatorzy – odzwierciedla zarówno europejski charakter biennale, jak i społeczną oraz kulturową historię samego regionu.

Pełną listę artystów i artystek można znaleźć [tutaj](#).

Wydarzenie otwarte i bezpłatne

Manifesta 16 Ruhr jest wydarzeniem w pełni bezpłatnym i otwartym dla publiczności. Oprócz programu wystawienniczego biennale obejmie również kilkanaście projektów edukacyjnych i mediacyjnych, realizowanych we współpracy z mieszkańcami i lokalnymi inicjatywami.

Wystawa Mikołaja Sobczaka w Instytucie Polskim w Düsseldorfie

Programowi głównemu Manifesta 16 Ruhr towarzyszy również indywidualna wystawa Mikołaja Sobczaka prezentowana w **Instytucie Polskim w Düsseldorfie**. Wystawa „Dziel i rządź”, kuratorowana przez Krzysztofa Kościuczuka, jest pierwszą instytucjonalną prezentacją twórczości Sobczaka w tym mieście i gromadzi kluczowe prace powstałe na różnych etapach jego działalności. Artysta wykorzystuje malarstwo, wideo, performans i obiekty do podważania utrwalonych narracji historycznych oraz tworzenia alternatywnych opowieści o przeszłości. Szczególnie eksponuje przy tym perspektywy queerowe i doświadczenia grup marginalizowanych. Wystawa w Düsseldorfie trwa **od 12 czerwca do 9 października 2026 roku**.

Kontakt dla mediów:

Klaudia Gniady

e-mail: kgniady@iam.pl

Tel. +48 609 092 949

Instytut Adama Mickiewicza (IAM) łączy polską kulturę z ludźmi na całym świecie. Jako instytucja państwowa tworzy trwałe zainteresowanie polską kulturą i sztuką, wzmacniając obecność polskich artystek i artystów na globalnej scenie. Inicjuje innowacyjne projekty, wspiera międzynarodową współpracę oraz wymianę kulturalną. Promuje twórczość zarówno uznanych jak i obiecujących twórców, ukazując różnorodność i bogactwo naszej kultury. Instytut Adama Mickiewicza prowadzi także portal Culture.pl, stanowiący wszechstronne źródło wiedzy o polskiej kulturze. Więcej informacji: www.iam.pl.